

СЕКЦІЯ 6: ЦИВІЛІСТИКА У КОНТЕКСТІ ПРАВОВИХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УКЛАДЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ (НА ПРИКЛАДІ ДОГОВОРУ БУКСИРУВАННЯ)

Лебідь Валерій Іванович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Договори перевезення є одним із важливих різновидів цивільно-правових договорів, який має суттєве значення для господарської діяльності. У сучасних умовах господарювання не тільки виробництво певного товару, а й його доставка (у встановлений строк, із збереженням якості товару тощо) є важливими для учасників цивільних правовідносин, оскільки від цього напряму залежать обсяги реалізації та кінцеві прибутки.

Договір буксирування можна розглядати як різновид договору перевезення (при буксируванні вантажу) або як самостійний договір (при буксируванні судна на певну відстань, протягом певного часу чи для виконання маневру без наявності умови про доставку об'єкта буксирування і видачу його одержувачу).

Базовими нормативно-правовими актами які регулюють зобов'язальні правовідносини щодо буксирування, є Цивільний кодекс України (далі - ЦК) [1], Кодекс торговельного мореплавства України (далі - КТМ) [2], Статут внутрішнього водного транспорту СРСР (далі - Статут) [3].

З урахуванням вказаних нормативно-правових актів договір буксирування можна визначити як договір за яким власник одного судна зобов'язується за винагороду відбуксирувати інше судно чи плаваючий об'єкт на певну відстань або буксирувати його протягом певного часу, чи для виконання маневру.

Залежно від різновиду буксирування даний договір може бути укладено у різних формах. За ст.229 КТМ договір портового буксирування може бути укладено в усній формі. В усіх інших випадках передбачається дотримання письмової форми договору буксирування. Наприклад, за ст.128 Статуту при наданні плоту чи судна до буксирування його володілець зобов'язаний надати пароплавству накладну, а паропластво зобов'язане видати квитанцію, за ст. 233 КТМ договір міжпортового буксирування укладається у письмовій формі.

Виходячи з існуючих технічних можливостей договір буксирування може укладатись і шляхом листування, зокрема електронного. Але як свідчить судова практика [4] у такому випадку важливим є дотримання загальних засад цивільного законодавства України щодо укладення договору: направлення пропозиції (оферта) та прийняття такої пропозиції (акцепт) - ст.638 ЦК, а також інших норм законодавства України. Так, ст.11 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року [5] передбачає, що електронний документ вважається одержаним адресатом з часу надходження авторів повідомлення в електронній формі від адресата про одержання цього електронного документа автора, якщо інше не передбачено законодавством або попередньою домовленістю між суб'єктами електронного документообігу. Вказана норма повністю кореспондується з ч.1 ст.640 ЦК за якою договір вважається укладеним з моменту одержання особою, яка направила пропозицію укласти договір, відповіді про прийняття цієї пропозиції.

Якщо попередньою домовленістю між суб'єктами електронного документообігу не визначено порядок підтвердження факту одержання електронного документа, таке підтвердження може бути здійснено в будь-якому порядку автоматизованим чи іншим способом в електронній формі або у формі документа на папері. Зазначене підтвердження повинно містити дані про факт і час одержання електронного документа та про відправника цього підтвердження.

У разі ненадходження до автора підтвердження про факт одержання цього електронного документа вважається, що електронний документ не одержано адресатом і оферти не надходило.

Беручи до уваги вказані норми законодавства щодо електронні документи та електронний документообіг апеляційна інстанція вірно визначила відсутність факту укладення договору буксирування, що потрібно враховувати у практичний діяльності при укладенні та виконанні договорів.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, - ст.356.
2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 року // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 47. - стаття 349
3. Статут внутрішнього водного транспорту СРСР від 15 жовтня 1955 року // [Електронний ресурс] <http://zakon4.rada.gov.ua>.
4. Наприклад, див.: Постанову Одеського апеляційного господарського суду від 28 вересня 2010 р. *Справа № 22/51-10-1765* // [Електронний ресурс] http://www.hcasing.com.ua/index.php?option=com_content/view=article&id=80413&menu=8079
5. Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. - №36. -

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Нескороджена Лариса Леонідівна, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Одним з основних прав людини є право власності. В усіх демократичних країнах світу право власності є першим правом, яке захищається державою після природних прав людини (право на життя, на охорону здоров'я тощо). Необхідно погодитися з Л. Тарасенком, що нерідко це право потрібно не захищати, а сприяти реалізації, оскільки низька правова обізнаність громадян зумовлює незнання багатьох аспектів реалізації права власності, наприклад, спадкоємці не володіють інформацією про порядок прийняття спадщини, власники земельних ділянок не знають, як правильно укласти договір оренди, громадяни не знають, як узаконити самочинно збудовані будівлі та споруди тощо [1]. Існує й інша сторона, коли шляхом відмивання коштів, отриманих внаслідок вчинення злочину, не добросовісні громадяни України надбавають своє майно, збагачуються за рахунок інших.

Право власності не виділене у Європейській конвенції про захист прав та основних свобод людини, як окреме речове право людини, разом з тим стаття 1 Першого протоколу передбачила: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів.»

Беручи до уваги ст.1. Першого протоколу Європейської конвенції про захист прав та основних свобод людини перед Україною стоїть два завдання:

1) Забезпечити громадянам України безперешкодно реалізовувати своє майно,

2) Створити умови щодо неможливості набуття майна злочинним шляхом.

Для вирішення першого завдання необхідно, перш за все, здійснювати заходи щодо правового всеобучу населення в сфері реалізації права власності, утвердження в свідомості населення, що володіння певним майном не є фактично правом власності на нього, адже це право повинно підтверджуватися документально. При цьому «справжніх власників», варто виховувати ще з шкільних років, шляхом введення спеціального курсу «Право власності», як наприклад, це зробили для учнів дев'ятих класів українських шкіл, а саме з метою боротьби з податковою неграмотністю ввели вивчення спеціалізованого курсу «Основи податкових знань», ініціатором якого виступило Міністерство доходів і зборів України [2].

Щодо вирішення другого завдання, то варто звернутися до досвіду інших держав. Так, 17 травня 2013 року в Інституті законодавства Верховної Ради відбувся круглий стіл на тему «Реалізація європейських стандартів у законодавстві та законодавчій діяльності України», де був обговорений досвід